

יודעים לספר שהוא הופיע מתורתו ה"מיסטית של לארסטה ודיבר כנגד תורתו החברתית של קונפוציוס. כיום, 2263 שנה אחרי מותו, ראתה אור מהדורה עיברית של מיבחר כתביו * בתרגום מעולה, בלויית הערות ופרשנות. מעט מאד ידוע על חייו של צ'ואנג טסה, והמעט שידוע נידלה למעשה מתוך כתביו. התרגום הוא מעולה, ונעשה מהסינית העתיקה תוך היעזרות בנוסח ה"תרגום היפאני של כיתבי צ'ואנג-טסה. הוא בולט ליד תרגומים מצועזעים ש"נעשו בשנים האחרונות (לרוב מאנגלית) ובולטים בדלותם וסמיכותם הלשונית.

צ'ואנג טסה
האם ליקח את תחוריו

מיבחר זה בולט באיכותו ובעיצובו הרגאפי. מתוך כותרות הסיפורים ניתן להסיק

מלך צ'ין, העניק לו זה עוד מאה מרכז. כות. כשחזר האיש לסונג הלך לראות את צ'ואנג טסה ואמר:

לגור כפרך עוני כפימטה דלה, לרעוב ללחם, לשזור סנדלייךש בצוואר מצומק וכפנים צהובות — לזאת אין אני מוכשר. לזכות בהקרתו של השליט בשל קשרת אלפי המרכבות, ולחזור מלווה במאה מרי כבות — לזאת אני מכשרי.

צ'ואנג טסה אמר: 'כשמלך צ'ין נופל למישכב הוא מזמן את רופאיו. זה אשר פותח את מזרעתו ופותם את המצולה, זוכה במרכבה אחת. זה אשר מלקק את טחוריו זוכה בחמש מרכבות. ככל שמקום הטיפול נמוך יותר, מיספר המרכבות ש"זוכים בהן רב יותר. האם ליקחת לו את מחוריו? מה עשית שזכות במרכבות רבות כלייך? לך לדרךך!'

האם הסופרים מפגרים אחר הרחוב הישראלי. וחרשים בגלל צילי

..שופרו של המשיח" * האם ..המהפך הפוליטי" עתיד להביא

..למהפך תרבותי"? * האם ..המורשת הערבית" בארץ הזאת

היא גם מורשת של תושביה היהודיים?

המלוואנדום הישראלי

יוצא אורפו כלפי מרבית עמיתיו הסופרים, וקובע: "אנו מחזיקים בנדה כקלף כמשיאומתן לשלום. אנו אנוסים להחזיק בה. אנוסים ולא נידונים" — ביטוי שקולה מזמנו ריח של יעוד... ובהערה-מפנחת בעלת רקע בלשני, מדגיש אורפו, "אפייני נילגולו של שימוש במושג. עמוס עוז משתמש בביטוי זה (אנו נידונים לשלום" — "רבר") כדי לציון את הכוונה הלא-נעימה והארעית שבמצב זה; ואילו חיים גורי מצמצר לו גזירת-גורל ("אנו נידונים לחיות עימיהם") ברוח האימרה הסאטירית: "אנחנו נידונים לחרות!..."

את רשימת-תוכנתו המופנית לאנשי-הרוח בישראל ולסופרים מסיים יצחק אורפו ובקביעה המפרכת: "אינני מכיר כיום תפקיד נאצל יותר לאישי-הרוח, שנשאיר צלול, מלגשת לאדם ברחוב ולסופר, בתנועה למען ארץ ישראל השלימה" ולהזכיר לו: — אתה, שיכור!"

ב': "אינסטינקט בריא" ובתיקבורת צבאיים

דבריו של יצחק אורפו לא נורו בחלל הריק. גלריה שלמה של אנשי-רוח, נושאי-כליהם ושאר זרוריי-עט נחלצו למינגנה רבתי נוכח קביעותיו המוצהרות של אורפו, ובעיקר נגד מיתקפתו על סולם-הערכים שהביא, להבריו, להתמוטטות הרתח בישראל.

חיל-ההלוץ במיתקפת-הנגד היתה השחרית-משוררת רחל חלפי. בהשימתה, "הרתחם ורקובים" בהארץ מיס: 15.9.67, שלא הסור בה סממני עלבון אישי כלפי אורפו: "עולמי הפנימי הממוכסך של יצחק אורפו אינו דרשני. אין זאת כי ניצבים אנו בפניו, מיסרה" נוסף של שינאה עצמית שאינה יודעת מה תעשה עם עצמה..." במילים אחרות: עוד, "תהדי גלותי" ו"פתרן" שאינו משתייך לגזע-האדונים' היהודי החדש.

אחרי קטילתו, מינוו והגדרתו של אורפו יוצאת רחל חלפי ומתייחסת ל"אינסטינקט הבריא" שקיים ברעיון התוקף השטחתי, ומעלה כי "אפילו יכפס משהו לכך, שהדורשים את החוקת השטחים הם, שיכורים' או מסור רפים, כשם שבכנה אותם מר אורפו, עדיין אומען: טובים בעיני שיכרות וטירוף אלה, שיש בהם אינסטינקט בריא של קיום עצמי, מעיוות-נפש במחלצות של אישט ניסיות שביפורם שלילי-עצמית..." כמה מצער ללמוד שכבור 10 שנים, כי מאבק גאסיבי במחלצות השיכרות והטירוף שרחל חלפי ראתה בהם ב-1967, אינסטינקט בריא" היו משתנים את כמות הדונאמים שבה התרחשה בתי-הקבורת הצבאיים בשמו של אותו אינסטינקט בריא שבשיבונו טושנת רחל חלפי. מיותר גם להתייחס לאופן שבו עונרת רחל חלפי מוטבעות-לשון כ"רמם של הנופלים עוד טרם יבש..." וכי.

יצחק אורפו

החברה-הישראלית של 1967: "בגיל ארבע-חמש שמענו על הכותל הגזול ועל הפוסה הגנובה של השומר אברהם שפירא. בגיל שש-שבע העלו אותנו לציוק מצדה והסבירו לנו שהעירבי הוא יצור נחות. בגיל שמונה-תשע למדנו על רצח עמי כנען בשם ה' אלהינו, ובכל שאר השנים למדנו — לפחות הדי-פמפו — את הדיקש הבא בקירוב: אין שלום כי אם בכיטחון. אין ביטחון כי אם במילחמה;

מעקה

ובכן — אין שלום כי אם במילחמה. צה"ל הוא הערך העליון. תחי תעשית הניצחון! יחי הכיבוש! יחי הברזל!..."

ובניסיון להזכיר לסופרים ולאנשי-הרוח עולם-ערכים כלשהו, מציינ יצחק אורפו ברשימתו: "שיעבוד רצונם החופשי האישי והלאומי של 800 אלף ערבים, הוא מעשה המשעבד קודם-כל את עצמנו, את רוחנו ואת מצפוננו..." תבליגלוג מריר על מגמת-ההתנחלות שהחלה לפני 10 שנים הוא מוסף: "הנגב והגליל ריקים ופתוחים — רק שיבוא. אבל כמה זה נחשב בעינינו בו פעמי-משיה נישמעים ברחובותינו!..."

למרות מחול השנים והשעירים שניהלו מרבית הסיפורים ואנשי-הרוח בזכות ההתנחלות וירשתי-הארץ,

א': "הרחוב שאג — מי לא יירא!"

מעשיו של שיכור נבחנים לאחר ההתפכחות, מעשיהם של סופרים נבחנים בבחינת יצירותיהם ומאמריהם כעבור זמן-מה, ואילו שיכרון של סופרים נבחן על-ידי ההיס-טוריה. מילחמת ששת-הימים הביאה שיכרון כימעט מחלט על חיי הסיפור העיברי, ועל יצירותיהם של מרבית הסיפורים העיבריים. הילולת-הניצחון של 1967 הביאה לספינה ברעל של צירות ומאמרים רבים הנשחתי זה אישי-תרבות רבים. כיום, עם סיום התהליך החברתי שהחל לפני 10 שנים במלחמת ששת-הימים ונסתיים במפלת המערך, מן טראוי לערוך תיזכורת של אירוע תרבותי מסויים שיש בכוחו לתרום להגדרת תפקידי התרבות הסיפורות במחצית השנייה של 1977.

במוסף, "תרבות וסיפורות" של הארץ מה'8 בספטמבר 1967, לפני עשר שנים בדיוק, פירסם הסופר יצחק אורפו רשימה תחת הכותרת הרחוב שאג — מי לא יירא! שאותה פתח במילים: "ושוב, פינור' הסופרים אחר הרחוב. אך נרצח והתחיים, וכבר השתרע הרחוב כרוב נחש, רגליו משכשכות במימי התעלה וראשו במיפנת החרמון, משמן ומחליק את דרכי הטיכול בעזרת מליצות משחיות. אבל הסופרים, כמו מינארבה אלת החוכמה הפורשת את כנפי הינשוף לעוף רק פרדת היום — חיכו כפי קסם, מפלבלים בעיניהם, יראים ומשתאים, כדי לראות מה יאמרו אחריהם. אנשי המעשה. זה היה כהתחלה..."

אלא ששתיקתם של אנשי-הרוח לא האריכה ימים. במקום להתייבב על הבמה, לשאת דברים, להוקיע ולהזכיר, לפרט את הסגנות האורבות על סיפה של החברה, העדיפו הסופרים להיטמע בקול שאגות הניצחון ההיסטוריות של הזמון. ביטאון אגודת הסופרים מאונייטס הגאנחה בוועידתה, פתחו בחגיגה לאומנית-פאשיסטית כהתחלה של חיים הווי העבירו סופרים רבים על דעתם.

יצחק אורפו התבסס בחשימתו על מאמר של חיים גורי, פכורת, "בגשר אלנבי" (למרחב 1.9.67) הנראה, מטווח של 10 שנים ארוכות וטראגיות, כפארודיה פרי-עטו של שרי-ההיסטוריה. וכותב אורפו על גורי: "באמת רשימה מותקה מאד. יש בה המון מצפון המזון אהבה. היא מכפרת אין אנהו עזורים לפלימים הערבים המיפכנים ואין אנהו משקים את הצמאים ומסיעים אותם במכוניות שלנו ואין אנהו מרפרים אותם יפה, ואפילו פורסים להם מלחמנו, וכל אלה מבלי שנתבקשו לכך; והרשעים שממזורה-ליירדן מתעללים בהם, מצמיימים אותם וגוזלים את דיניהם... אזלי נתבוון גורי לכתוב פארודיה? אך לא — מכפנתו רצינית בהחלט: גשר אלנבי. גבולה המזרחי של ארץ ישראל' הלאה, אנו נידונים לחיות עימיהם וכולי..."

בסארוקום ממשיך אורפו ומתח ביקורת על ערכי

* אכסוד רב קיים בשיר-ההלל של גורי, בגשר אלנבי, מאחר שהוא היה מן הבודדים שידעו כי בגשר דאמיה" (אדם) היו מייד אחרי מילחמת '67 התחלות של טבח שיטתי בערבים שנמלטו במלחמה וניסו לשוב ארצה שלא חזקו. כעבור שנים נודע שהיה זה גורי שפנה להוטסקיל דא יצחק רביב, וביקשו לחדול ממעשים אלה. ואכן, רבין נעתר לפנייתו הפרטית של המשורר.